

Έχει ήδη αναφερθεί ότι τις Ηράκλειες Στήλες αρχικά τις ήθελαν ανάμεσα στο Ταίναρο και τον Μαλέα. Κι ότι, αρχικά, την χώρα των Αμαζόνων τοποθετούσαν σε κάποιο σημείο της Μικράς Ασίας (στ' ανατολικά του Εύξεινου Πόντου ή στη Λυδία ή στη Λυκία ή ακόμα και στη Συρία). Έπειτα, δυτικά του Εύξεινου Πόντου, στη χώρα των Θρακών. Κι αργότερα, στην Κασπία. Κι άλλοτε, στα βόρεια, γειτονικά στην χώρα των Υπερβόρειων. Και στις δύο, όπως και σε άλλες, περιπτώσεις, κάποιοι ερευνητές πιστεύουν ότι η μετατόπιση ακολουθούσε την επέκταση του ορίζοντα των αρχαίων Ελλήνων.

Με αυτή τη λογική, η Σχερία κάλλιστα μπορούσε αρχικά να θεωρείται ότι βρίσκεται στην άκρη του κόσμου. Από την άλλη μεριά, οι Φαίακες συνδέονταν με την Θεσπρωτία και γενικότερα την Ήπειρο που φιλοξενούσε την κύρια είσοδο στον Άδη, στον ποταμό Αχέροντα, εκεί όπου δρούσε ο γέρο Χάρωντας.

Γνωρίζουμε ήδη ότι ο Οδυσσέας, από τα δέκα χρόνια των περιπλανήσεών του, κατανάλωσε εννιά με την μάγισσα Κίρκη και την νύμφη Καλυψώ, ώσπου να καταφέρει να φτάσει στη χώρα των Φαιάκων.

Η μάγισσα μεταμόρφωνε τους εφήμερους εραστές της σε ζώα. Με άλλα λόγια, τους εξαφάνιζε. Ο Οδυσσέας γλίτωσε αλλά, για να φύγει από κοντά της, χρειάστηκε να κατέβει στον Άδη, αφού προηγουμένως μοιράστηκε την κλίνη της επί ένα ολόκληρο χρόνο. Στη συνέχεια, μόνος αυτός, βρέθηκε στο νησί της Καλυψώς, την Ωγυγία, θηλυκό της λέξης Ωγυγος. Έχουμε αναφερθεί σ' αυτόν. Ήταν αυτόχθονας, ο πρώτος άνθρωπος της Βοιωτίας, σύγχρονος του Φορωνέα, πρώτου θνητού στην Αργολίδα. Οι ερευνητές πιστεύουν ότι τα ονόματα Ωγυγος και Ωγυγία, πριν να γίνουν κύρια, ήταν γένη επιθέτου που σήμαινε «πολύ μακρινός»: Πέρα από τον γνωστό κόσμο. Βοηθά σ' αυτό και το ότι στην Οδύσεια (α 50), το νησί αναφέρεται ότι βρίσκεται «όθι τ' αμφαλός εστι θαλάσσης» (εκεί όπου υπάρχει ο ομφαλός της θάλασσας). Από την άλλη πλευρά, το νησί περιγράφεται γεμάτο δάση με κυπαρίσσια και λεύκες, δέντρα τυπικά του Άδη, ενώ και τα πουλιά που ζούσαν εκεί θυμίζουν τόπο νεκρών. Το παραδεισένιο νησί της Καλυψώς δεν ήταν παρά κατοικία πεθαμένων. Με το όνομα Καλυψώ να υπονοεί γυναίκα που κρύβεται ή κάτι κρύβει (καλύπτει). Στην Οδύσεια, η νύμφη αναφέρεται (η 245) ως δολερή (δολόεσσα) και (α 53) κόρη κακόφρονα (θυγάτηρ ολοόφρονος). Κάποιοι ερευνητές πιστεύουν ότι η Καλυψώ δεν ήταν παρά θεότητα του Κάτω Κόσμου και του σκοταδιού που, όπως πολλές άλλες, μετεξελιχθηκε σε όμορφη νύμφη.

Η απόδραση του Οδυσσέα από το νησί της, κατά μια εκδοχή, οδήγησε την Καλυψώ στην αυτοκτονία. Κατά μια άλλη, αργότερα, όταν ο Οδυσσέας πέθανε, τοποθετήθηκε στα νησιά των Μακάρων έχοντας κερδίσει την αθανασία. Τότε, ειδοποίησε τη νύμφη ότι είχε μετανιώσει που την παράτησε και προτίμησε την Πηνελόπη και πως σε πρώτη ευκαιρία θα δραπέτευε και θα πήγαινε κοντά της, στην Ωγυγία. Που σήμαινε ότι και η Ωγυγία ήταν μέρος του Κάτω Κόσμου.

Όσο για τους Φαίακες, ερευνητές ετυμολογούν το όνομα από το «φαιός», γκριζος. Και τους θέλουν σε αρχικό ρόλο Χάροντα. Με τα γοργά καράβια τους που ταξίδευαν μέσα στη σκοτεινή νύχτα, θα λέγαμε με «αυτόματο πιλότο», μετέφεραν τις ψυχές των νεκρών στον Άδη. Γι' αυτό και ο Οδυσσέας θα μεταφερθεί νύχτα, από τη Σχερία, στην Ιθάκη, βυθισμένος σε ύπνο όμοιο με θάνατο.

Όπως η Καλυψώ, από άγρια θεότητα του σκοταδιού, μετεξελίχθηκε σε όμορφη και καλόψυχη νύμφη, έτσι και οι Φαίακες, από δαίμονες του θανάτου, εξελίχθηκαν σ' ευτυχισμένους θνητούς που, αντί να μεταφέρουν ψυχές νεκρών, βοηθούσαν τους ναυαγούς να επιστρέψουν στις πατρίδες τους. Με τον τρόπο αυτόν, αντιστέκονταν στις θελήσεις του Ποσειδώνα που για κάποιους δικούς του λόγους δημιουργούσε τα ναυάγια. Στην Οδύσσεια (ν 172 κ.ε.), ρητά αναφέρεται ότι ο Ναυσίθοος είχε προείπει πως κάποια μέρα ο Ποσειδώνας θα τους εκδικιόταν γι' αυτή τους την αποκοτιά.

Με όλα αυτά, η πολύχρονη πορεία του Οδυσσέα από την Κίρκη στην Ιθάκη φαντάζει σαν μια επίπονη προσπάθεια του ήρωα να επιστρέψει, από τον Άδη, στον κόσμο των ζωντανών.

(τελευταία επεξεργασία, 23 Μαΐου 2022)